

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. OBECNÁ ČÁST

a) Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Právní úprava havárií na úseku vod je obsažena především v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Některé aspekty dále upravuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“), ve znění pozdějších předpisů a částečně také zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů. Došlo-li následkem havárie k ekologické újmě nebo k bezprostřední hrozbě jejího vzniku, postupuje se při ukládání preventivních a nápravných opatření podle zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů, který je ve vztahu ke složkovým předpisům speciální právní úpravou.

Podle stávající legislativy se na řešení havárií podílí různou měrou tyto subjekty:

- vodoprávní úřady
- Česká inspekce životního prostředí (dále jen „ČIŽP“)
- složky integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“)
- správci povodí
- Ministerstvo vnitra, hejtman, starosta obce s rozšířenou působností
- Ministerstvo zdravotnictví

Podle § 41 odst. 3 vodního zákona náleží řízení prací při zneškodňování havárie vodoprávnímu úřadu. Tím je obecní úřad obce s rozšířenou působností, popř. krajský úřad při tzv. mimořádné situaci, kdy havárie přesáhne území správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo možnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností [§ 107 odst. 1 písm. d) vodního zákona].

Předkládaný návrh zákona reaguje na dosavadní zkušenosti z praxe ve vztahu k řešení havárií, které ukazují, že stávající právní úprava kompetencí jednotlivých subjektů podílejících se na řešení havárií je nedostatečná a v případě havárií přesahujících území několika krajů rovněž nejasná. Nedostatečné určení kompetencí se rovněž projevilo v případě havárie na řece Bečvě, k níž došlo v září 2020 a při níž bylo zasaženo rozsáhlou část vodního toku Bečva a současně území několika obcí s rozšířenou působností jakož i území dvou krajů (Zlínského a Olomouckého kraje).

Dosavadní praxe zejména ukazuje, že vodoprávní úřady nejsou k řízení likvidačních prací při haváriích dostatečně vybaveny, a to zejména personálně, odborně a materiálně. Vodní zákon ani zákon o IZS navíc nestanovují přesný postup řešení významných havárií.

Platná právní úprava kompetencí jednotlivých orgánů (obsažená zejména v § 41 vodního zákona) podílejících se na likvidaci havárií, jakož i na šetření jejich příčin a následků je pro praxi nevyhovující a nejasná.

Co se týče kompetence jednotlivých orgánů a institucí podílejících se na řešení havárií, úpravy příslušných ustanovení vodního zákona byly podrobně projednány a připraveny v součinnosti s dotčenými resorty (Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zemědělství).

Za účelem realizace nápravných opatření nezbytných k odstranění závadného stavu způsobeného havárií zřizují kraje v rámci svého rozpočtu zvláštní účet (ročně doplňovaný do výše 10 000 000 Kč) – z něho jsou nápravná opatření financována v případě, že není znám původce havárie, a hrozí-li přitom závažné ohrožení nebo znečištění povrchových nebo podzemních vod. Dosavadní zkušenosti s aplikací tohoto ustanovení v praxi ukázaly na potřebu přesněji definovat způsob poskytování peněžních prostředků ze zvláštního účtu kraje a tím usnadnit jejich čerpání ze strany vodoprávních úřadů, které o ně žádají.

Jako nedostatečná a málo efektivní se dále jeví stávající právní úprava sankcí na úseku havárií, nedovoleného vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek a nakládáním se (zejména nebezpečnými) závadnými látkami v rozporu s § 39 vodního zákona kdy maximální výše pokut za vybrané přestupky neplní dostatečně svou preventivní funkci. Aby pokuta za přestupek naplnila svůj účel z hlediska individuální i generální prevence, musí být citelným zásahem do majetkové sféry pachatele (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2010, čj. 1 As 9/2008-133). V případě úpravy sankcí došlo k výraznějšímu navýšení sankcí týkajících se právnických osob a podnikajících fyzických osob, kde je pravděpodobnost vzniku závažného přestupku daleko vyšší, než v případě fyzických osob.

Návrh nově zavádí dosud chybějící povinnost provádění kontinuálního monitoringu pro vybrané znečišťovatele, a to v souvislosti s jimi produkovány a následně vypouštěnými odpadními vodami, tj. odpadními vodami s obsahem zvláště nebezpečných závadných látek, prioritních nebezpečných látek nebo vybraných nebezpečných závadných látek podle přílohy č. 1 vodního zákona, a to části II bodů 1 (sloučeniny vyjmenovaných metaloidů a kovů) a 9 (kyanidy), do vod povrchových. Kontinuální monitoring se jeví jako nezbytný směr dalšího pokroku ve sledování stavu vod a identifikace potenciálních havárií. Povinnost provádění kontinuálního monitoringu se bude týkat znečišťovatelů, kteří mají povolené vypouštění odpadních vod s výše uvedeným okruhem problematických látek a podle odborného odhadu se tato povinnost bude vztahovat na 70 – 140 znečišťovatelů v ČR.

Návrh dále nově zavádí evidenci a digitalizaci všech výpustí. Vznikne tak nový registr (Registru výpustí odpadních vod, dále také „Registr“), který postupně zahrne všechny výpusti odpadních vod ze zdrojů znečištění do vod povrchových – jak ty, ke kterým je vydáno povolení k nakládání s vodami, tak i ty, ke kterým toto povolení, z rozličných důvodů, vydáno není. Řada výpustí totiž vznikla před mnoha lety a odvodňuje neznámé území. Tyto výpusti nezdokumentovaných kanalizačních systémů tak představují značné riziko z pohledu potenciálního havarijního znečištění vodních toků. Samotné informace o těchto kanalizacích tak představují pomyslnou špičku ledovce celého problému a systémově je třeba dořešit sběr dat o těchto kanalizacích,

způsob jejich správy a zpřístupnění jednotlivým organizacím, které je potřebují pro svoji činnost.

Navrhovaná právní úprava neřeší personální otázky a z jejího obsahu nelze posuzovat otázky diskriminace a rovného postavení žen a mužů.

b) Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Hlavním principem navrhované právní úpravy je komplexnost legislativního přístupu k řešení havárie na vodách. Novela tak, s využitím poznatků z praxe, zahrnuje jak prvky preventivní ochrany (zavedení Registru výpustí odpadních vod, možnost schvalování provozních řádů, kontinuální monitoring, zvýšení sankcí aj.), tak i reaktivní (zejména zpřesnění kompetencí při zmáhání havárie).

Navrhovaná právní úprava neřeší personální otázky a z jejího obsahu nelze posuzovat otázky diskriminace a rovného postavení žen a mužů.

c) Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Cílem předloženého návrhu je zpřesnění, tedy nikoliv celková reorganizace kompetencí státních orgánů při řešení havárií, a to v reakci na poznatky z praxe, s cílem, aby bylo do budoucna možno takové situace efektivně řešit.

K zajištění uvedeného cíle návrh zákona mj. nově

- zavádí povinnost kontinuálního měření vypouštěných odpadních vod podle jejich kvalitativního složení (§ 38 odst. 10),
- zavádí evidenci a digitalizaci všech výpustí odpadních vod ze zdrojů znečištění do vod povrchových (§ 19a),
- zřízení samostatného Registru výpustí odpadních vod v rámci informačního systému veřejné správy (§ 22 odst. 6),
- zpřesňuje pojem havárie (§ 40),
- upřesňuje ohlašovací povinnosti při havárii,
- výslovně stanoví, že řízení záchranných a likvidačních prací při havárii přísluší Hasičskému záchrannému sboru ČR,
- rozlišuje šetření příčin havárie a likvidaci jejích následků (tj. řízení prací při jejím zneškodňování),
- upřesňuje mechanismus poskytování peněžních prostředků ze zvláštního účtu kraje,
- staví najisto příslušnost krajských úřadů k řešení havárií, které přesahují hranice správního obvodu jednoho kraje,
- znovuzavádí možnost schvalování provozních řádů u vybraných vodních děl vodoprávními úřady,
- v návaznosti na uvedené změny se upravují také sankční ustanovení.

d) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava odpovídá ústavnímu pořádku a právnímu řádu České republiky, zejména ústavnímu zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

e) Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaná novela není v rozporu s předpisy Evropské unie. Návrh není v rozporu s judikaturou soudních orgánů Evropské unie a je v souladu s obecnými zásadami práva Evropské unie (např. zásadou právní jistoty, proporcionality a zákazem diskriminace).

Z předpisů Evropské unie jsou pro navrhovanou úpravu relevantní následující směrnice:

- Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky,
- Evropského parlamentu a Rady 2008/105/ES ze dne 16. prosince 2008 o normách environmentální kvality v oblasti vodní politiky, změně a následném zrušení směrnic Rady 82/176/EHS, 83/513/EHS, 84/156/EHS, 84/491/EHS a 86/280/EHS a změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES,
- Evropského parlamentu a Rady 2013/39/EU ze dne 12. srpna 2013, kterou se mění směrnice 2000/60/ES a 2008/105/ES, pokud jde o prioritní látky v oblasti vodní politiky,
- Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES ze dne 12. prosince 2006 o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu,
- Komise 2014/80/EU ze dne 20. června 2014, kterou se mění příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu,
- Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/18/EU ze dne 4. července 2012 o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek a o změně a následném zrušení směrnice Rady 96/82/ES,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů.

Materie navrhované novely se nicméně výše uvedených předpisů blíže nedotýká.

f) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná úprava se nedotýká mezinárodních smluv ani obecně uznávaných zásad mezinárodního práva. Zasílání hlášení o haváriích s přeshraničním přesahem je upraveno v

příslušných směrnicích či varovných plánech bilaterálních komisí pro hraniční vody a multilaterálních komisí pro ochranu ucelených mezinárodních povodí, které nejsou navrhovanou vnitrostátní úpravou dotčeny.

g) Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Řízení záchranných a likvidačních prací při havárii přísluší Hasičskému záchrannému sboru České republiky ČR. Řízení prací při zneškodňování havárie přísluší vodoprávnímu úřadu příslušnému podle místa havárie, který spolupracuje s Hasičským záchranným sborem České republiky. Úprava kompetencí nenavýší náklady na státní rozpočet, spíše legislativně ukotvuje současný faktický stav – Hasičský záchranný sbor ČR se vždy účastní odstraňování havárií. Navrhovaná právní úprava představuje především zlepšení koordinace zasahujících orgánů, urychlení spolupráce při zásahu na záchranných a likvidačních pracích, minimalizaci dopadů škodlivých následků havárií.

Návrh zavádí povinnost krajského vodoprávního úřadu uložit vybraným znečišťovatelům povinnost provádět kontinuální měření vypouštěných odpadních vod do vod povrchových, a to podle kvalitativního složení vypouštěných odpadních vod (§ 38 odst. 10). Kontinuální měření (vybrané fyzikálně-chemické a chemické parametry) představuje minimální odhadované počáteční náklady (pořízení, instalace a kalibrace monitorovací techniky ve výši cca 0,5 mil Kč. Reálné náklady mohou být vyšší, až 2-3 mil. Kč včetně nezbytných stavebních úprav, vždy v závislosti na charakteru vypouštěných odpadních vod a zvoleném typu měřicí techniky. Náklady na roční provoz monitorovacího systému lze odhadnout na 0,2 mil Kč.

Nově se zavádí evidence a digitalizace všech výpustí, které se nacházejí v korytech významných vodních toků. Celkové náklady na realizaci projektu lze v této počáteční fázi odhadnout na cca 200 mil. až 1 mld. Kč. Tyto náklady zahrnují zejména

- průzkum, mapování a zaměření výpustí, dále
- odběry vzorků, zjišťování zdrojových oblastí odtoků do těchto výpustí a zda jsou výpusti aktivní, což jsou z pohledu rizika havárií nezbytné a zcela zásadní informace, dále pak
- převedení dat ze stávajících evidencí, „spárování“ zmapovaných výpustí s existujícími podklady, vytvoření samotného portálu (Registru) včetně mapové aplikace.

Roční náklady na provoz, údržbu a pravidelnou aktualizaci dat v Registru lze odhadnout na cca 3 až 5 mil. Pokud by se alespoň v pětiletém cyklu měla aktualizovat též data z terénu, vyžádalo by si to roční náklady cca 30 až 50 mil. Kč.

Návrh dále zavádí možnost vodoprávního úřadu uložit vlastníkovu vodního díla zpracovat a předložit mu ke schválení provozní řád vodního díla pro čištění odpadních vod, pro čištění odpadních vod s povoleným vypouštěním odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných závadných nebo nebezpečných závadných látek podle přílohy č. 1 do vod povrchových.

Schvalování provozních řádů bude znamenat navýšení administrativní zátěže vodoprávních úřadů, ovšem vzhledem k tomu, že jde o možnost nikoli povinnost schvalovat provozní řády, nelze přesně určit kolik vodoprávních úřadů bude tuto možnost využívat. Na základě konzultací s vodoprávními úřady se očekává navýšení administrativní zátěže až o cca 936 – 1 872 tis. Kč (v případě schvalování provozních řádů u cca 140 – 280 ČOV/ČR).

Hospodářské a finanční dopady navrhované právní úpravy na státní a ostatní veřejné rozpočty, podnikatelské prostředí a životní prostředí jsou podrobněji řešeny v Závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace.

Navrhovaná právní úprava nebude působit žádné sociální dopady, žádné dopady na rodiny ani dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny.

Navrhovaná právní úprava nemá žádné negativní dopady na životní prostředí, ba naopak. Cílem návrhu zákona je zpřesnění kompetencí jednotlivých orgánů v případě havárií tak, aby byl příslušným orgánům umožněn rychlý a efektivní zásah s cílem minimalizovat dopady havárie na životní prostředí. V důsledku zavedení efektivnějšího postupu řešení havárií a navýšení sankcí za vybrané přestupky lze naopak očekávat pozitivní vlivy na životní prostředí.

h) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad na ochranu soukromí a osobních údajů. Návrh zákona nezvyšuje množství zpracovávaných osobních údajů ani nemění způsob nakládání s nimi.

i) Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava neobsahuje ustanovení, která by byla předmětem korupčního rizika.

j) Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh zákona nemá dopady na bezpečnost nebo obranu České republiky.

2. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K Čl. I – změna vodního zákona

K bodům 1 a 4 (§ 16 odst. 3 a § 38 odst. 10)

Z hlediska prevence významných havárií na vodních tocích je nezbytné zavedení nové povinnosti kontinuálního měření vypouštěných odpadních vod. Tato povinnost se týká vybraných znečišťovatelů, a to z hlediska složení jimi produkováných a vypouštěných odpadních vod, tj. odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných závadných látek,

prioritních nebezpečných látek nebo vybraných nebezpečných závadných látek podle přílohy č. 1 vodního zákona, do vod povrchových. Návrh kvalitativního hlediska vypouštěných odpadních vod do vod povrchových vychází ze skutečnosti, že tyto vypouštěné odpadní vody mohou představovat riziko způsobení významné havárie na vodním toku. Případná havárie způsobená odpadními vodami s obsahem uvedených problematických látek představuje značné riziko ohrožení vod včetně zdrojů pitné vody podle § 31, povrchových vod využívaných ke koupání podle § 34 nebo povrchových vod, které jsou nebo se mají stát trvale vhodnými pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů podle § 35. Při nastavování podmínek kontinuálního monitoringu znečišťovatelům podle kvalitativního složení odpadních vod, které vypouštějí, bude přihlíženo k používané technologii čištění odpadních vod a ke stávajícímu způsobu zabezpečení tohoto procesu nebo k množství a druhu používaných závadných látek v zařízení.

Vodoprávní úřad uloží povinnost provádění kontinuálního měření znečišťovateli, pokud vypouští odpadní vody s obsahem zvláště nebezpečných závadných látek, prioritních nebezpečných látek nebo nebezpečných závadných látek podle přílohy č. 1 části II bodů 1 (sloučeniny vyjmenovaných metaloidů a kovů) a 9 (kyanidy). Vybrané okruhy nebezpečných závadných látek jsou akutně toxické pro vodní prostředí a mohou způsobit závažnou havárii.

Povolování vypouštění odpadních vod s výše uvedenými okruhy problematických látek do vod povrchových podléhá povolení krajského úřadu podle ustanovení § 107 odst. 1 písm. l) vodního zákona.

Výsledky kontinuálního měření pak budou znečišťovatelem archivovány a zpětně předávány vodoprávnímu úřadu, který vydal povolení k vypouštění, a rovněž by měly být na vyžádání k dispozici dalším subjektům, zejména v případě havarijní situace (ČIŽP, správce povodí, složky integrovaného záchranného systému). Informace z kontinuálního měření musí být archivovány takovým způsobem, aby je bylo možné použít pro případné šetření příčin vzniku havárie.

Náležitosti provádění kontinuálního měření, podmínky zjišťování úrovně znečišťování kontinuálním měřením, vyhodnocení kontinuálního měření a náležitosti technických prostředků pro jeho provádění (včetně způsobu předávání výsledků úřadu, který povolení vydal a způsobu jejich uložení) stanoví vláda nařízením (jednalo by se o novelu nařízení vlády č. 401/2015 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, ve znění pozdějších předpisů).

Kontinuální měření vypouštěných odpadních vod může být realizováno mnohými technickými prostředky, např. prostřednictvím sledování fyzikálně chemických a chemických parametrů. Potenciálně použitelnými se jeví též metody biologického monitoringu pomocí dafnií jako nástavba fyzikálně-chemického a chemického monitoringu, je třeba však vzít do úvahy míru koncentrace vypouštěných odpadních vod, protože na vysoce koncentrované odpadní vody nemusí být tento monitoring vhodný.

Při stanovování podmínek povinnosti provádění kontinuálního měření je nutné přihlídnout k relevanci každého ukazatele pro kontinuální měření na základě technologických procesů ve

výrobě, složení odpadních vod, způsobu jejich čištění a charakteru jejich vypouštění a také k charakteru používaných závadných látek v zařízeních. Tyto podrobnosti by měly být součástí příslušných rozhodnutí, provozních řádů a havarijních plánů znečišťovatele.

Povinnost nepřetržité kontroly a včasného zásahu při nestandardní situaci je ukládána znečišťovateli, aby učinil odpovídající opatření v rámci technologie výroby/úpravy nebo dle havarijního plánu.

K bodu 2, 3 a 10 [§ 19a a § 22 odst. 6 a § 47 odst. 2 písm. f)]

Z hlediska prevence havárií i negativního vlivu na stav povrchových vod (chemický stav a ekologický stav/potenciál) je navrhováno zavedení elektronické evidence všech výpustí odpadních vod ze zdrojů znečištění do vod povrchových, jelikož představují riziko znečištění povrchových vod.

Existuje řada zdrojů znečištění a výpustí, které mohou způsobit havárii, aniž by správce povodí nebo vodního toku, vodoprávní úřady nebo Česká inspekce životního prostředí měli informace o těchto zdrojích, tj. k těmto zdrojům není vydáno příslušné povolení k nakládání s vodami. Řada těchto objektů vznikla před mnoha lety a již nedisponují platným povolením k nakládání s vodami, případně byla vybudována bez povolení. U řady výpustí není známa zdrojová oblast odváděných vod (nezdokumentované kanalizační systémy - např. staré dešťové kanalizace nebo velmi staré tzv. areálové kanalizace bez dostatečné dokumentace) a tyto tak představují značné riziko z pohledu havarijního znečištění vodních toků.

Správci povodí a vodoprávní úřady sice disponují parciálními seznamy výpustí, které zjistili v rámci svých činností, ale tyto seznamy nejsou zdaleka úplné, resp. nejsou rychle a prostorově zobrazitelné v situaci, kdy je potřeba urgentně řešit havarijní znečištění a hledat jeho zdroj. Nad rámec povolených výpustí existují i černé výpusti, u nichž nelze identifikovat vlastníka. Správci povodí poukazují na skutečnost, že nemají k dispozici kanalizační řády či havarijní plány provozovatelů nakládajících s nebezpečnými závadnými látkami, zejména v případech, kdy nedochází k vypouštění odpadních vod do vod povrchových. V případě havárie mohou závadné látky z těchto zařízení uniknout např. do srážkové kanalizace a následně do toku.

Je nutné zdůraznit, že samotné informace o existenci a přesné lokalizaci těchto výpustí jsou pouze začátkem celého procesu. Zásadní bude zjištění odvodňovaného území, tj. možného zdroje znečištění. A následně zanesení celému komplexu dat do nového Registru.

V předkládané novele je navrhováno, aby výše uvedenou průzkumnou činnost zajišťovali správci povodí ve spolupráci s místně příslušnými vodoprávními úřady. Ze současného znění vodního zákona (§ 47) je zřejmé, že by tyto činnosti měli zajišťovat správci povodí v rámci svých činností již nyní. Novela staví na jisto, že zjištěný zdroj znečištění povrchových vod, ke kterému není vydáno povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových – rozhodnutí podle § 8 odst. 1 písm. c) vodního zákona, představuje závažnou závadu ve vodním toku a jeho korytě, kterou je správce povodí povinen oznamovat příslušnému vodoprávnímu úřadu (§ 47 odst. 2 písm. f)).

Zavedení nové evidence je legislativně navrhováno jako vložení nového §19a, který obsahově vychází ze současného § 19. Nové ustanovení § 19a se týká evidence zdrojů a výpustí odpadních vod do vod povrchových, přičemž tuto povinnost by měli správci povodí a vodoprávní úřady. Nová evidence by měla zahrnovat jak zdroje znečištění a kanalizační výpusti s vydaným rozhodnutím k nakládání s vodami podle § 8 odst. 1 písm. c) vodního zákona, tak i zdroje znečištění a výpusti bez tohoto rozhodnutí. Ustanovení § 19a rovněž navrhuje zmocnění na prováděcí vyhlášku, která by byla ve společné gesci Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí. Vyhláška stanoví rozsah a způsob vedení uvedené evidence, vymezí rozsah údajů, způsob jejich zjišťování a způsob jejich ukládání do informačního systému veřejné správy a způsob přechodu informací ze stávající evidence vedené podle § 19 do tohoto informačního systému. Správci povodí a vodoprávní úřady budou rovněž povinni údaje předávat do informačního systému veřejné správy a v elektronické podobě je budou též předávat Ministerstvu zemědělství, které bude podle předkládaného návrhu správcem registru. Nový Registr bude představovat samostatnou část informačního systému veřejné správy (nové ustanovení § 22 odst. 6).

K bodu 5 (k § 40 odst. 2 a 3)

Navrhuje se upřesnit pojem havárie. Havárií je mimořádné závažné zhoršení (ohrožení) jakosti vod, nikoliv tedy jakékoliv zhoršení (ohrožení) jejich jakosti (§ 40 odst. 1).

K odstavci 2: Havárií je vždy zhoršení či závažné ohrožení (nikoliv však mimořádné), došlo-li k němu v důsledku taxativně vyjmenovaných prioritních nebezpečných látek (§ 39 odst. 3), které představují velmi vysoké riziko pro vodní prostředí.

K odstavci 3: Poté, co nastane havárie, jsou zjišťovány její příčiny. Byla-li příčinou havárie některá z poruch či závad uvedených v odstavci 3, považuje se tato porucha či závada za součást havárie. Definice součásti havárie je nezbytná pro vyšetřování příčin havárie vodoprávním úřadem, v žádném případě však nerozšiřuje definici pojmu havárie tak, jak je uvedena v odst. 1.

Havárie ve smyslu vodního zákona zpravidla naplňuje rovněž znaky mimořádné události ve smyslu zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů („zákon o IZS“). Mimořádnou událostí podle zákona o IZS se rozumí „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“. Zpravidla se jedná o nenadálý, částečně nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, havárií, neopatrným zacházením s nebezpečnými látkami, epidemiemi nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí. Mimořádnou událost lze odvrátit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb a právnických a fyzických osob, za využití jejich pravomocí daných jim speciálními zákony.

K bodu 6 (k § 41)

K odstavcům 1 a 2: Upřesňují se ustanovení o hlášení havárie a povinnostech původce havárie. Nově se stanovuje povinnost ohlásit havárii vždy Hasičskému záchrannému sboru ČR. Pro slovní spojení „odstraňování příčin a následků havárie“ se zavádí legislativní zkratka „zneškodňování havárie“. Povinnost činit bezprostřední opatření ke zneškodnění havárie má primárně původce havárie. Není-li však původce havárie znám anebo není-li zneškodnění havárie schopen, provádí bezprostřední odstraňování následků závadného stavu Hasičský záchranný sbor ČR v rámci záchranných a likvidačních prací.

V odstavci 2 se dále stanovují kritéria určení místní příslušnosti vodoprávního úřadu, který má původci havárie udělovat pokyny při zneškodňování havárie. Tímto vodoprávním úřadem je ten, který je příslušný podle místa havárie. Za místo (ve správním obvodu vodoprávního úřadu) havárie se považuje místo vzniku havárie nebo, není-li místo vzniku havárie známo, místo (ve správním obvodu vodoprávního úřadu), kde byla havárie poprvé zjištěna.

K odstavci 3: Upřesňují se ustanovení o hlášení havárie. Hasičský záchranný sbor, kterému se havárie ohlašuje jako prvnímu, dále o havárii informuje subjekty uvedené v odstavci 3. Nově se zavádí ohlašovací povinnost vodoprávního úřadu příslušného podle místa havárie vůči krajské hygienické stanici v případě, že dojde při havárii k ohrožení nebo znečištění zdroje pitné vody.

K odstavci 4: Upřesňuje se postup a role jednotlivých subjektů při zmáhání havárií:

Hasičský záchranný sbor ČR je o havárii informován jako první a provádí v místě havárie prvotní zásah za účelem provedení záchranných a likvidačních prací. Na místo havárie zpravidla přijíždí také Policie ČR. O zásahu Hasičského záchranného sboru ČR se pořizuje protokol, který je předán vodoprávnímu úřadu, jakmile je vodoprávní úřad schopen ujmout se řízení prací při zneškodňování havárie. Hasičský záchranný sbor celý zásah při zneškodňování havárie řídí, i když není přítomen vodoprávní úřad.

Záchranné a likvidační práce jsou definovány v § 2 zákona o IZS. Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin [§ 2 písm. c) zákona o IZS], likvidačními pracemi pak činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí [§ 2 písm. d) zákona o IZS]. Koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek integrovaného záchranného systému a v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události ("místo zásahu") a řízení součinnosti těchto složek provádí velitel zásahu (§ 19 odst. 1 zákona o IZS).

Řízení prací při zneškodňování havárie přísluší vodoprávnímu úřadu příslušnému podle místa havárie, který spolupracuje s Hasičským záchranným sborem České republiky. Vodoprávní úřad příslušný podle místa havárie si může vyžádat součinnost ČIŽP, správce povodí a Policie České republiky. Při zneškodňování havárie spolupracují s vodoprávním úřadem příslušným podle místa havárie další vodoprávní úřady, jejichž správní obvody byly či mohou být havárií zasaženy.

K odstavci 5: Ustanovení staví najisto, že šetření příčin havárie přísluší vodoprávnímu úřadu příslušnému podle místa havárie. Vodoprávní úřad si za tímto účelem může vyžádat

součinnost ČIŽP, správce povodí a Policie ČR, případně dalších vodoprávních úřadů, pokud jejich správní obvody mohou být havárií také zasaženy. Nově se zpřesňují povinnosti spojené s odběrem vzorků. Povinnost odebrat vzorky havárií zasažené povrchové nebo podzemní vody včetně příslušných pevných matric a vypouštěných odpadních vod v havárii zasaženém území má primárně správce povodí, který také odpovídá za jejich bezodkladné předání laboratoři s příslušnou akreditací pro rozbor uvedených vzorků a jejich následné vyhodnocení (v rámci vlastní vodohospodářské laboratoře, popř. externí laboratoře). Ustanovení nevyklučuje možnost jiných subjektů podílejících se na zmáhání havárie (Hasičský záchranný sbor ČR, vodoprávní úřad, ČIŽP, Policie ČR) odebrat vzorky, přičemž jimi odebrané vzorky jsou rovněž využitelné pro šetření příčin havárie. Odběr vzorků je součástí šetření příčin havárie a vodoprávní úřad je rovněž příslušný ke koordinaci odběru vzorků, je-li přítomný na místě havárie.

K odstavci 6: Stanovuje se povinnost ČIŽP, správce povodí, Policie ČR a vodoprávních úřadů, jejichž správní obvody mohou být havárií zasaženy, poskytnout součinnost při řízení prací při zneškodňování havárie a při šetření příčin havárie.

K odstavci 7: Stanovuje se povinnost původce havárie na výzvu orgánů a osob uvedených v odst. 3 spolupracovat při provádění opatření při zneškodňování. Primárně se předpokládá, že pokyny původci havárie bude udělovat vodoprávní úřad a Hasičský záchranný sbor ČR s tím, že nelze vyloučit ani účast dalších orgánů a osob uvedených v § 41 odst. 3, zejména správce povodí, správce vodního toku a ČIŽP, které by ale měly být koordinovány s pokyny vodoprávního úřadu nebo Hasičského záchranného sboru ČR.

Zneškodňování zde představuje bezprostřední zásah po vzniku havárie – v podstatě se jedná o zamezení šíření závadných látek, tj. o úkony, které odstraní příčinu havárie a minimalizují následky havárie – tato etapa jde plně za původcem, který má povinnost ze zákona tato opatření provést okamžitě, aniž by mu je musel vodoprávní úřad ukládat rozhodnutím (§ 41 odst. 2 vodního zákona), tzn. původce tak musí činit na jeho náklady. Pokud není původce znám nebo sám schopen zásah provést, činí tyto úkony Hasičský záchranný sbor v rámci záchranných a likvidačních prací. Všechny další činnosti ve smyslu § 10 a 11 tzv. havarijní vyhlášky (450/2005 Sb.) jsou již předmětem rozhodnutí o nápravných opatřeních dle ustanovení § 42 odst. 1 vodního zákona, popř. dle § 42 odst. 4 vodního zákona.

K odstavci 8: Ustanovení stanovuje povinnost osobám zúčastněným na zneškodňování havárie poskytovat potřebné údaje (např. druh a množství uniklé závadné látky, množství zachycené závadné látky, množství odtěžené kontaminované zeminy) subjektům v odst. 7. Zatímco Hasičskému záchrannému sboru ČR a vodoprávnímu úřadu je povinnost poskytnout takové údaje vždy, v případě ČIŽP je tato povinnost pouze v případě, že si takové údaje vyžádá.

Finanční náhrady za škody způsobené postupem složek IZS upravuje § 29 zákona o IZS (Náhrada za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné a osobní pomoci). Současně platí, že postupem podle zákona o IZS mají být hrazeny škody způsobené v příčinné souvislosti s prováděním záchranných a likvidačních prací (§ 30 zákona o IZS). Po ukončení záchranných a likvidačních prací pokračuje již v dalších obnovovacích (asanačních) pracích vodoprávní úřad, a to ukládáním opatření k nápravě podle § 42 odst. 1 popř. § 42 odst. 4 vodního zákona. Náhrady za majetkovou újmu nebo omezení vzniklá vlastníků na jejich

pozemcích nebo stavbách při provádění opatření k nápravě hradí ten, jemuž bylo opatření k nápravě uloženo (§ 42 odst. 9).

K odstavci 9: Rozšiřuje se zákonné zmocnění k vydání tzv. havarijní vyhlášky, která nově podrobněji upraví šetření havárií včetně odběru vzorků.

K bodu 7 [§ 42 odst. 1]

Zavádí se možnost vodoprávního úřadu nebo ČIŽP vyžádat si při ukládání opatření k nápravě součinnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, neboť havárie je zhoršení nebo závažné ohrožení jakosti vod, které může být způsobené i radioaktivními látkami a radioaktivními odpady. Státní úřad pro jadernou bezpečnost podle zákona č. 263/2016 Sb., atomový zákon příslušným ústředním orgánem státní správy ve věci mírového využívání jaderné energie a ionizujícího záření, a problematika regulace nakládání s radioaktivními látkami i radioaktivními odpady je v jeho působnosti. Dále se ruší nesprávně zavedená legislativní zkratka „opatření k nápravě“.

K bodu 8 a 9 (§ 42 odst. 4)

V 42 odst. 4 větě druhé se provádí legislativně-technická úprava spočívající ve sjednocení terminologie.

Důvodem navrhovaných změn v § 42 odst. 4 větě poslední je především negativní zkušenost s uvolňováním prostředků ze zvláštního účtu ze strany krajů. Ačkoli zákon hovoří o hrazení nákladů na provedení nápravných opatření uložených vodoprávním úřadem ve smyslu předmětných ustanovení odborně způsobilým subjektům ze zvláštního účtu kraje, je v současném znění ponechána značná volnost pro provedení úhrady ze strany kraje. V praxi se tak výrazně liší ochota jednotlivých krajů poskytovat potřebné finanční prostředky. Většina krajů podmiňuje možnost čerpání s ohledem na limit účtu předjednáním postupu vodoprávního úřadu. Některé kraje potřebné finance bez dalšího poskytnou, některé přímo sdělí, že prostředky neposkytnou vůbec a některé si nastavily své vlastní zásady postupu. Dalším problémem je zdoluhavé schvalování uvolnění požadované částky z účtu kraje. Ve většině případů tak dochází k časovým prodlevám zabezpečení nezbytných nápravných opatření a k prodloužení trvání závadného stavu, a tím i ke zvýšení míry rizika pro životní prostředí. V některých případech to může vést i k následnému prodražení realizace nápravných opatření (rozšíření kontaminace, tj. nutnost rozsáhlejších opatření).

Navržená úprava proto přesněji definuje způsob poskytování peněžních prostředků z tohoto účtu. Zároveň je obdobně jako v odst. 5 zdůrazněna časová naléhavost celého úkonu. Žádost vodoprávního úřadu by měla být krajem považována za nárokovou, vodoprávní úřad je ten orgán, který posuzuje v konkrétním případě naléhavost situace a rozhoduje o nezbytnosti využití odst. 4 s ohledem na ochranu vod. Ustanovení předpokládá předchozí projednání a dohodu vodoprávního úřadu s krajem na výši poskytované částky, a to zejména v případech, kdy by cena provedení nápravných opatření tvořila významnou část ročního finančního limitu. Poskytovaná částka současně musí odpovídat účelně vynaloženým nákladům na provedení opatření, tzn. ze zvláštního účtu kraje by měly být hrazeny pouze takové náklady, které jsou objektivně odůvodněné s ohledem na konkrétní případ. Nově se doplňuje povinnost obce s rozšířenou působností, která obdržela finanční prostředky z havarijního účtu kraje, zaslat je osobě, která opatření k nápravě provedla.

K bodům 11, 12, 14, 15, 19, 32 a 33 [§ 59 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 2, § 107 odst. 1 písm. s), § 115 odst. 17, § 119 odst. 4 písm. g), §125d odst. 5 písm. g) a h) a § 125d odst. 8 písm. b)]

Navrhuje se znovu zavést možnost schvalování provozních řádů u vybraných vodních děl vodoprávními úřady formou rozhodnutí (schvalování provozních řádů bylo ve vodním zákoně do jeho novely v roce 2010). V současné době si vlastníci či provozovatelé ČOV provozní řády zpracovávají a schvalují sami dle aktuální potřeby libovolně a bez kontroly vodoprávního úřadu, což může mít negativní vliv na dosahované hodnoty na odtoku z ČOV i na stabilitu procesu čištění, vedoucí ke vzniku havárie. Možnost vodoprávního úřadu uložit vlastníkovi vodního díla zpracovat a předložit mu ke schválení provozní řád se týká vodního díla pro čištění odpadních vod s povoleným vypouštěním odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných závadných nebo nebezpečných závadných látek podle přílohy č. 1 do vod povrchových. V návaznosti na tuto změnu se upravuje také schvalovací proces uvedený v § 59 odst. 2 vodního zákona, tedy obdobně jako u schvalování manipulačních řádů vodních děl. Vodoprávní úřad si tak provozní řád může vyžádat, může stanovit podmínky pro jeho obsah, lhůtu pro jeho předložení a časovou platnost vydaného rozhodnutí. Z hlediska kompetencí se navrhuje, aby výše uvedené provozní řády schvaloval příslušný krajský úřad (§ 107 odst. 1 písm. s) vodního zákona). Za porušení povinnosti spočívající v nezpracování či nepředložení ke schválení provozního řádu či návrhu na jeho doplnění, změnu nebo úpravu podle § 59 odst. 2 bude možno uložit pokutu do výše 100 000 Kč.

K bodu 13 [k § 107 odst. 1 písm. d)]

Ustanovení nově zakotvuje dosud chybějící kritéria pro určení místní příslušnosti vodoprávního úřadu na úrovni kraje. Nově doplněná kritéria se netýkají pouze havárií, ale všech mimořádných situací jako ve větě první, tedy např. i nedostatku vody).

Havárie, která přesáhne území správního obvodu obce s rozšířenou působností, se bude vždy považovat za mimořádnou situaci ve smyslu § 107 odst. 1 písm. d) a nastoupí tak působnost vodoprávního úřadu na úrovni kraje.

Při havárii, která přesáhne území správního obvodu jednoho kraje, činí opatření ten z krajských úřadů, v jehož správním obvodu mimořádná situace vznikla nebo, není-li známo místo vzniku mimořádné situace, pak činí opatření ten z krajských úřadů, jehož správní obvod je mimořádnou situací nejvíce zasažen. Krajským úřadům, které jejichž obvod byl havárií rovněž zasažen, se stanovuje povinnost spolupracovat s krajským úřadem, který činí opatření.

V případě havárie, která bude mimořádnou událostí ve smyslu zákona o IZS, vodoprávní úřad (obecní úřad obce s rozšířenou působností či krajský úřad v případě havárie přesahujícím obvod obce s rozšířenou působností) bude poskytovat součinnost a spolupracovat s Hasičským záchranným sborem ČR, kterému v případě mimořádné události bude příslušet řízení záchranných a likvidačních prací. Řízení prací při zneškodňování havárie přísluší nadále vodoprávnímu úřadu, a to buď úřadu obce s rozšířenou působností či krajskému úřadu v případech uvedených v § 107 odst. 1 písm. d).

K bodu 16 (k § 116 odst. 5)

Navrhuje se zvýšení horní hranice pokuty pro fyzické osoby nepodnikající za vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek bez povolení na 500 000 Kč. Podle stávající právní úpravy je možné za toto jednání uložit pokutu v maximální výši 100 000 Kč [§

116 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 116 odst. 2 písm. c)]. Odpadní vody s obsahem nebezpečných závadných látek představují oproti běžným splaškům (tj. odpadním vodám bez těchto látek) zvýšené riziko pro vodní prostředí a jejich vypouštění bez povolení představuje zvýšené riziko vzniku havárie. Vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek bez povolení tedy představuje i vyšší společenskou škodlivost, což je třeba promítnout i do možnosti uložení vyšší sankce.

K bodům 18 až 22 (k § 122 odst. 7 a 8)

Navrhuje se zvýšení horních hranic sankcí pro fyzické osoby nepodnikající při nakládání s nebezpečnými závadnými látkami v rozporu s povinnostmi stanovenými v § 39. Nebezpečné závadné látky představují zvýšené riziko pro vodní prostředí, a pokud je s nimi nakládáno v rozporu s § 39, dochází ke zvýšené pravděpodobnosti vzniku havárií.

Zásadním dokumentem pro prevenci havárií je havarijní plán a vedení záznamů o těchto látkách. Dodržování havarijního plánu a vedení přesné evidence nebezpečných závadných látek má zásadní význam při zjišťování příčin a likvidaci následků havárie. Navržené zvýšení sankcí bude mít výrazný preventivní účinek.

Fyzická osoba, která zachází se zvláště nebezpečnými závadnými látkami, se dopustí přestupku tím, že nevede záznamy nebo neposkytne informace podle § 39 odst. 6. Za tento přestupek bude nově možné uložit pokutu až do výše 100 000 Kč (oproti stávajícím 50 000 Kč).

Fyzická osoba, která zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím pro povrchové nebo podzemní vody, se dopustí přestupku tím, že s nimi zachází bez schváleného havarijního plánu podle § 39 odst. 2 písm. a). Za tento přestupek bude nově možné uložit pokutu až do výše 500 000 Kč (oproti stávajícím 200 000 Kč).

Fyzická osoba, která zachází se zvláště nebezpečnými závadnými látkami nebo nebezpečnými závadnými látkami nebo zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím, se dopustí přestupku tím, že nesplní některou z povinností podle § 39 odst. 4. Za tento přestupek bude nově možné uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč (oproti stávajícím 500 000 Kč).

Odstraňují se kritéria pro stanovení výše pokut za přestupky na úseku havárií z důvodu jejich nadbytečnosti, neboť tato kritéria jsou dostatečně zakotvena v zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

K bodům 23 až 25 (k § 123)

Legislativně technické úpravy v § 123 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. b) spočívají pouze v opravě odkazů v návaznosti na nově znějící § 41.

K bodu 26 (k § 125a odst. 4)

Navrhuje se zvýšení horní hranice pokuty pro právnické a fyzické osoby podnikající za vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek bez povolení na 25 000 000 Kč. Podle stávající právní úpravy je možné za toto jednání uložit pokutu v maximální výši 5 000 000 Kč [§ 125a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 125a odst. 3]. Odpadní vody

s obsahem nebezpečných závadných látek představují oproti běžným splaškům (tj. odpadním vodám bez těchto látek) zvýšené riziko pro vodní prostředí a jejich vypouštění bez povolení představuje zvýšené riziko vzniku havárie. Vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek bez povolení tedy představuje i vyšší společenskou škodlivost, což je třeba promítnout i do možnosti uložení vyšší sankce. Zvýšení horní hranice pokuty na pětinasobek zde (a též u § 125c odst. 7) byla zvolena i s ohledem na zákon o odpadech (č. 541/2021 Sb.), kde je za srovnatelně společensky škodlivé jednání možné uložit pokutu ve výši až 25 000 000 (např. nakládání s odpadem mimo zařízení určené pro nakládání s daným druhem a kategorií, soustředování neodděleně nebezpečné odpady, mísení nebezpečných odpadů bez povolení apod.).

K bodu 27 (k § 125a odst. 7)

Navrhuje se zvýšení horní hranice pokuty za přešůpek právnícké či podnikající fyzické osoby pro případ způsobení úniku či dokonce záměrného vypouštění samotné nebezpečné závadné látky (kterou nelze považovat za „odpadní vodu“ ve smyslu § 38 odst. 1 vodního zákona) do vod podzemních či povrchových.

K bodům 28 až 30 (k § 125c odst. 1 písm. c) a § 125c odst. 5 písm. d)

Doplňuje se sankce za neplnění povinnosti provádět kontinuální měření uložené znečišťovatelům vodoprávním úřadem, a to až do výše 5 mil Kč.

K bodu 31 (k § 125c odst. 7)

Navrhuje se zvýšení horní hranice pokuty pro právnícké a fyzické osoby podnikající za vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek v rozporu s povolením na 25 000 000 Kč. Podle stávající právní úpravy je možné za toto jednání uložit pokutu v maximální výši 5 000 000 Kč [§ 125c odst. 1 písm. a) ve spojení s § 125c odst. 6]. Odpadní vody s obsahem nebezpečných závadných látek představují oproti běžným splaškům (tj. odpadním vodám bez těchto látek) zvýšené riziko pro vodní prostředí a jejich vypouštění v rozporu s povolením představuje zvýšené riziko vzniku havárie. Vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek v rozporu s povolením tedy představuje i vyšší společenskou škodlivost, což je třeba promítnout i do možnosti uložení vyšší sankce.

K bodu 34 (k § 125g odst. 7 a 8)

Navrhuje se zvýšení horních hranic sankcí pro právnícké osoby a fyzické osoby podnikající při nakládání s nebezpečnými závadnými látkami v rozporu s povinnostmi stanovenými v § 39. Nebezpečné závadné látky představují zvýšené riziko pro vodní prostředí, a pokud je s nimi nakládáno v rozporu s § 39, dochází ke zvýšené pravděpodobnosti vzniku havárií.

Zásadním dokumentem pro prevenci havárií je havarijní plán a vedení záznamů o těchto látkách. Dodržování havarijního plánu a vedení přesné evidence nebezpečných závadných látek má zásadní význam při zjišťování příčin a likvidaci následků havárie. Navržené zvýšení sankcí bude mít výrazný preventivní účinek.

Odstraňují se kritéria pro stanovení výše pokut za přešůpky na úseku havárií z důvodu jejich nadbytečnosti, neboť tato kritéria jsou dostatečně zakotvena v zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich.

K bodu 35 (k § 125h)

Navrhuje se doplnění zcela nové skutkové podstaty pro původce havárie podle § 40, je-li tento původce právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, a to včetně odpovídající sankce. Nově tak bude možné uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč tomu, kdo způsobí havárii (běžnou či mimořádnou) podle § 40. Již samotné způsobení havárie je nutné považovat za přestupek, což dosavadní znění vodního zákona nereflektuje. Ze skutkové podstaty jsou vyňaty případy havárií způsobených únikem provozních kapalin, k nimž došlo v důsledku dopravní nehody na pozemních komunikacích.

Dále se navrhuje zvýšení sankce pro původce havárie za její neohlášení příslušným orgánům. Za tento přestupek bude možné nově uložit pokutu ve výši až 5 000 000 Kč (oproti stávajícím 500 000 Kč). Rovněž se navrhuje zvýšení horní hranice pokuty pro toho, kdo neučiní opatření ke zneškodňování havárie až na 2 000 000 Kč (oproti stávajícím 500 000 Kč). Jedná se o zásadní činnosti pro bezprostřední odvrácení následků havárie. Zvláště neohlášení havárie původcem představuje způsob, jakým se původce může snažit vyhnout zodpovědnosti za havárii a likvidaci jejích následků, sazba pokuty musí být proto dostatečně odstrašující, aby k tomuto jednání nedocházelo.

Znečišťovateli, kterému byla uložena povinnost provádět kontinuální měření, lze uložit pokutu až 50 mil Kč v případě, že navzdory uložené povinnosti průběžně sledovat kvalitu vypouštěných odpadních vod způsobí havárii.

K bodu 36 (§ 125l odst. 2)

Stanovuje se výjimka z postupu při ukládání pokuty za opakované spáchání přestupku. Při opakovaném spáchání přestupku spočívajícím ve vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek bez povolení nebo v rozporu s povolením (§ 125a odst. 4, § 125c odst. 7) nebo spočívajícím ve způsobení úniku či dokonce záměrného vypuštění samotné nebezpečné závadné látky (kterou nelze považovat za „odpadní vodu“ ve smyslu § 38 odst. 1 vodního zákona) do vod podzemních či povrchových (§ 125a odst. 7, a § 125g odst. 8) anebo spočívajícím ve způsobení havárie navzdory uložené povinnosti provádět kontinuální monitoring (§ 125h odst. 4) nebude možné uložit dvojnásobnou sazbu pokuty. V případě zmíněných přestupků, za jejichž spáchání bude nově možno uložit pokutu až ve výši 50 000 000 Kč, by zdvojnásobení výše pokuty vedlo k nepřiměřeně vysokým částkám.

K Čl. II (Přechodná ustanovení)

K bodu č. 1: Navrhuje se, aby se správní řízení započatá, avšak pravomocně neskončená (do účinnosti tohoto zákona), dokončila podle dosavadní právní úpravy.

K bodu č. 2: Novela nepředpokládá plošné schvalování existujících platných ani nových provozních řádů, ale zavádí možnost vodoprávního úřadu uložit vlastníkově vodního díla pro čištění odpadních vod s povoleným množstvím vypouštěných odpadních vod nad 6 000 m³/rok zpracovat a předložit mu ke schválení provozní řád. Tzn. způsobem uvedeným v § 59 odst. 2 a § 115 odst. 17 se schvalují pouze provozní řády u vybraných vodních děl a příp. jejich změny, a to toliko v případech, kdy vodoprávní úřad rozhodne, že je třeba provozní řád či jeho změnu zpracovat a předložit mu ke schválení.

K bodu č. 3: Stanovuje se termín, do kterého má být vytvořen nový registr všech výpustí, a to do konce roku 2025.

K Čl. III (Účinnost)

Z důvodu urgentnosti přijetí nové právní úpravy nastavující efektivnější postup při řešení havárií je žádoucí, aby nová právní úprava nabyla účinnosti co nejdříve. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby zákon nabyl účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení, s výjimkou čl. I bodů 11, 12, 14, 15, 17, 32 a 33, kde se navrhuje účinnost ke dni 1. července 2024, a to s ohledem na datum účinnosti zákona č. 284/2021 Sb. (rovněž 1. července 2024). Dále se navrhuje odložení účinnosti ustanovení souvisejících se zavedením povinnosti kontinuálního měření vypouštěných odpadních vod do vod povrchových tak, aby se znečišťovatelé a krajské úřady mohli připravit na povinnosti vyplývající z novelizovaného ustanovení § 38 odst. 10. Odložení účinnosti rovněž zajistí, aby byla s dostatečným předstihem přijata novela nařízení vlády č. 401/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Přijetí nové právní úpravy představuje naléhavý obecný zájem ve smyslu § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb. o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv.